

A: miljø

GEUS: Nye fund af pesticider i drikkevand kræver politisk handling

DEBAT

21. august 2019 kl. 4:00 | 0 kommentarer

Selv i den bedste af alle verdener kan rensning for pesticider blive en nødvendighed i mange år frem, skriver Flemming Larsen blandt andet. [Foto: Nikolai Linares / Ritzau Scanpix]

DEBAT: Det kræver politiske beslutninger og ny faglighed, hvis vi fremover skal kunne sikre det danske grundvands kvalitet, og det haster med at komme i gang, mener GEUS.

Af Flemming Larsen og Claus Kjøller

Direktør og statsgeolog for geokemi, GEUS

I et omfang, der ikke tidligere er set, er der de seneste år fundet rester af pesticider i vandværks- og overvågningsboringer. Der er tale om fund af stoffer, der hidtil ikke har været analyseret for, og de optræder ofte i koncentrationer over kravværdien på 0,1 µg/L.

Dette gælder især nedbrydningsprodukter af aktivstoffer i svampemidler. Her fra De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) offentliggjorde vi for eksempel tidligere i år et notat, som viste, at nedbrydningsproduktet DMS fra svampemidler er påvist i omkring hver tredje af 1.565 undersøgte indvindingsboringer.

Usikkerhed i befolkningen

Dette har forståeligt skabt usikkerhed i befolkningen om kvaliteten af vandet i vandhanen, og om der vil være nok rent grundvand i fremtiden. Det både forsker og rådgiver vi om, og netop i år kan vi fejre 30-års-jubilæum som den myndighed, der udarbejder den årlige overvågningsrapport om grundvandet (GRUMO) til Folketinget.

Samtidig kan 'Varslingssystem for udvaskning af pesticider til grundvand' (VAP), som GEUS er projektleder for, fejre 20-års-jubilæum. Med dette udgangspunkt vil vi her fremsætte nogle forslag, som vil kunne reducere risikoen for, at der fremover optræder rester af pesticider i drikkevandet.

De foreslåede faglige tiltag indeholder følgende fire elementer: 1) Bedre viden om forekomsten af pesticider i vores grund- og drikkevand. 2) Udvidelse af kapaciteten i VAP, så et større antal pesticider kan undersøges. 3) En mere udbredt beskyttelse af grundvandet. 4) Udvikling af nye renseteknikker.

For en god ordens skyld skal det nævnes, at i denne kronik bruges begrebet pesticider som en generel betegnelse for både aktivstoffer og nedbrydningsprodukter.

Nuværende test er ikke nok

I dag analyseres prøver af grund- og drikkevand for indholdet af pesticider ved såkaldte målrettede analysemetoder. Det vil sige, at der alene analyseres for udvalgte pesticider.

På baggrund af de seneste fund af andre pesticider må vi nu konkludere, at denne tilgang ikke længere giver en tilstrækkelig sikker viden om udbredelsen af pesticider i grundvandet. Anvendelse af nye såkaldte ikke-målrettede analysemetoder (ofte benævnt 'non-target screening') vil inden for få år give mulighed for, at vi kan gennemføre screeninger, hvor der analyseres for stort set alle pesticider i vandprøver.

I GEUS mener vi, at det er nødvendigt, at vi i Danmark følger og bidrager til den internationale forskning rettet mod udvikling af disse ikke-målrettede metoder til analyse af vandprøver. Dette vil skabe en mere sikker viden om forekomsten af pesticider og andre miljøfremmede stoffer i vores grundvand.

Metoden bør anvendes i GRUMO og VAP til undersøgelse af pesticiders skæbne i grundvandet.

Særlig dansk regulering er nødvendig

Miljøstyrelsen har siden 1999 brugt udvaskningsresultater fra VAP i pesticidreguleringen, hvilket er unikt på verdensplan. I VAP har GEUS i samarbejde med Aarhus Universitet testet udvaskning af pesticider til drænvand og det øverste grundvand under konventionelt dyrkede forsøgsmarker, som er blevet sprøjtet med udvalgte pesticider i maksimalt tilladte doser.

Med VAP er der således indført en ekstra foranstaltning, så pesticider godkendt i EU kan testes under realistiske danske forhold, det vil sige de jordbundsforhold, vi har herhjemme, og under vores klimatiske betingelser. Dette ekstra led i den danske regulering af pesticider er nødvendigt, fordi vi modsat andre lande i EU har baseret hele vores drikkevandsforsyning på grundvand.

Næste artikel

S: Har Vermund drukket af planteværnsbeholderen?

Pesticider er blevet forbudt på baggrund af resultater fra VAP-markerne. Men kun udvalgte pesticider bliver i dag testet i VAP. I øjeblikket er 161 aktivstoffer godkendt til anvendelse i Danmark, og af disse er kun 46, altså lidt under en tredjedel, testet i VAP.

Vi foreslår at udbygge VAP, så for eksempel alle pesticider, som benyttes i grundvandsdannende områder, skal gennem dette udvidede testsystem. Derudover bør det overvejes at etablere et lignende testsystem i byområder til vurdering af udvaskning af pesticider og biocider fra bebyggede arealer – et område, der ikke i dag er tilstrækkeligt dækket af VAP eller GRUMO.

Beskyttelse kræver yderligere restriktioner

Beskyttelse af grundvandet mod nedsivning af uønskede kemiske stoffer har siden 1980'erne været et centralt element i forvaltningen af det danske grundvand. Et flertal af Folketingets partier indgik i januar i år en tillægstekst til den gældende aftale om pesticider med det formål at reducere risikoen for nedsivning tæt ved indvindingsboringer. De indførte således nye tiltag i de boringsnære beskyttelsesområder – BNBO – med henblik på reduktion af brugen af pesticider.

Det er en god aftale, som vil kunne sikre en vis beskyttelse af vores grundvand. Men vi må desværre komme malurt i bægeret, idet vores grundvand kan komme til vandboringerne fra store afstande, som ligger uden for BNBO.

Eksempelvis viser beregninger ved Egebjerg nord for Horsens, at grundvandet her i de fleste tilfælde dannes i områder op til 8-10 kilometer fra indvindingsboringerne. Så den nuværende aftale sikrer ikke en fuld beskyttelse af grundvandet.

Det samlede udpegede BNBO vil ved en fuld implementering formentlig udgøre mindre end en procent af Danmarks areal. Vi har med vores nationale grundvandsmodel (DK-modellen) beregnet, hvor stort et areal vores grundvand rent faktisk bliver dannet under. Hvis vi vil sikre en fuld beskyttelse af de grundvandsdannende oplande, skal der indføres restriktioner i omkring 9-21 procent af hele landet.

En fuldstændig beskyttelse af de grundvandsdannende oplande kræver for eksempel i Hovedstadsregionen en beskyttelse af mellem 35 og 60 procent af det samlede areal, mens det i Region Nordjylland vil være mellem 5 og 15 procent af det samlede areal. Det naturlige første skridt vil i den forbindelse være en ensartet kortlægning af de grundvandsdannende oplande på bedst muligt datagrundlag.

Pesticidrester vil spøge i årevis

Selv i den bedste af alle verdener, hvor ovennævnte tiltag har haft deres virkning, vil der stadig være rester af pesticider i vores grundvand i en årrække frem.

Udtræk fra GEUS' Jupiter-database viser, at den største del af grundvandsindvindingen fra de omkring 6.400 vandværksboringer foretages i dybder fra 20 til 80 meter under jordoverfladen, og dette vand blev typisk til grundvand for mellem 10 og 70 år siden.

Det kan derfor ved nogle af landets boringer i en årrække være en nødvendighed at rense oppumpet grundvand, som skal benyttes til drikkevand. Dette vil være tilfældet, hvis det ikke er muligt at fortynde forureningen til under kravværdien med rent grundvand fra andre boringer, eller hvis boringer ikke kan flyttes til et sted i nærheden, hvor vi ved, at grundvandet ikke indeholder rester af pesticider.

Aktiv kulfiltrering er en effektiv og forholdsvis billig løsning, der er i brug flere steder i Danmark, men den kan ikke fjerne alle stoffer. Med denne metode kan der for eksempel ikke renses for nedbrydningsproduktet DMS, som er udbredt i grundvandet.

Andre teknikker vil muligvis kunne supplere, men erfaringen er endnu begrænset herhjemme. Forskning i vandrensning for pesticider bør derfor de kommende år rettes mod udvikling af metoder til fjernelse af stoffer, som ikke kan fjernes med kendte metoder.

Kræver politisk handling

Sammenfattende har de initiativer, vi foreslår, som formål at sikre en bedre viden om forekomsten af pesticider og andre miljøfremmede stoffer i grundvandet og en bedre beskyttelse af grundvandet.

Men forslagene alene kan ikke gøre det. Det kræver politiske beslutninger, hvis vi fremover skal kunne sikre, at det danske grundvand har så god en kvalitet som muligt, og det haster med at komme i gang.

[Forskning »](#)

[Grundvand »](#)

[GEUS »](#)

[Flemming Larsen »](#)

debat@altinget.dk

FAKTA

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning. Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

Debatindlæg kan sendes til debat@altinget.dk.

KARRIERE

[Se alle »](#)

By & Havn søger direktør, der skal være med til at udvikle fremtidens bæredygtige by

Frist: 15/11-2019

[TOP](#)

Politisk rådgiver til Socialistisk Folkeparti

Frist: 10/11-2019

**Indkøbschef til nyoprettet koncernindkøbsfunktion i
Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet**

Frist: 17/11-2019

To vicedirektører til Landbrugsstyrelsen

Frist: 12/11-2019

Roskilde Kommune søger presse- og kommunikationschef

Frist: 25/11-2019

TOP

GENITOR

INDRYK JOBANNONCE

MEST LÆSTE ARTIKLER

- 1. Autobranschen om dieselmotorer: Skammeligt, at politikere ignorerer fakta**
- 2. Biolog: Lad kronstyr stå for naturplejen og spar store erstatninger**
- 3. Tre organisationer: Her er fem anbefalinger til genopretning af Østersøen**
- 4. Verdens Skove til styrelse: Drop bortforklaringer og tag ansvar for naturen**